

MOTIVACIJA DIJAKOV SREDNJE ZDRAVSTVENE ŠOLE V NOVEM MESTU ZA NADALJNJE ŠOLANJE

MOTIVATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN NOVO MESTO FOR CONTINUING EDUCATION

Mirna Jezerinac

UDK/UDC 614.253.52:377

DESKRIPTORJI: *izobraževanje nega bolnika; motivacija*

DESCRIPTORS: *education, nursing; motivation*

Izvleček – Članek povzema ugotovitve raziskave na temo motivacija dijakov srednje zdravstvene šole v Novem mestu za nadaljnje šolanje.

Anketiranih je bilo 94 dijakov Srednje zdravstvene šole v Novem mestu. Ugotavljala sem stopnjo zainteresiranosti oziroma motiviranosti dijakov za nadaljnje šolanje.

Želje in motivi v zvezi z nadaljevanjem šolanja so izrazito visoki. Pri srednješolcih prevladujejo zunanji motivacijski dejavniki. Velika večina dijakov želi nadaljevati s šolanjem in si na ta način zagotoviti boljši družbeni položaj. Iz rezultatov sodeč so pri njih v ospredju določeni objektivni cilji, medtem ko na vedoželjnost v tem prehodnem obdobju pozabljajo.

Rezultati govorijo o nizki notranji motivaciji za učenje. Notranja motivacija je ponavadi bolj učinkovita in trajna, čeprav delujeta zunanja in notranja motivacija velikokrat skupaj in vplivata druga na drugo.

Abstract – The article summarizes the findings of the research work on the motivation of high school students in Novo mesto for continuing education.

Ninety-four students from the High School of Nursing in Novo mesto, and their degree of interest and motivation for continuing education, were investigated. Interest and motivation for continuing education are high. In students, extrinsic motivational factors prevail. Most of the students want to continue with their education and achieve better social position. The results of the research show that certain objective goals prevail, while craving for knowledge is not in the first place.

The results reveal low intrinsic motivation for further study. Inner motivation is usually stronger and more durable; however intrinsic and extrinsic motivation influence each other.

Uvod

Z izobraževanjem se srečujemo na vseh področjih življenja: v šoli, na delovnem mestu, kot tudi prek sredstev javnega obveščanja, vse bolj popularen pa postaja računalnik in s tem tudi internet. Velikokrat izobraževanje poteka prikrito in se ga trenutno ne zavedamo. Lahko govorimo o formalnem, neformalnem in informalnem učenju. V preteklosti je bila najpomembnejša formalna izobrazba, danes pa vse bolj pridobiva na pomenu neformalno, samostojno učenje. Da pa bi bilo le to kakovostno in učinkovito, je potrebno najprej osvojiti redno, šolsko izobraževanje.

Informacije in s tem tudi znanje še nikoli doslej niso imele takšnega pomena kakor danes, saj je dezinformiranost nesmiselna in pomeni zaostalost.

Tako kot za ostala področja človekove aktivnosti, morajo tudi za izobraževanje obstajati določeni motivi. Za marsikoga je izobraževanje postalo način življenja, saj v njem vidi sredstvo za uresničevanje družbenih vlog.

Motivi usmerjajo človekovo dejavnost k določenim ciljem. Oblikujejo se pod vplivom različnih dejavni-

kov, pa tudi pod vplivom družbenega okolja, v katerem posameznik živi. Tako posamezne družbe različno vrednotijo izobraževanje. Tudi motivi in cilji v zvezi z izobraževanjem se od človeka do človeka razlikujejo; pri nekaterih so v ospredju zunanji, pri drugih pa notranji motivi.

Mirno lahko rečemo, da izobraževanje brez zainteresiranosti oziroma motiviranosti nima prave vrednosti; učinek takšnega izobraževanja pa je kratkotrajen. Samo tisti učenci (ljudje), kjer je prisotna visoka stopnja notranje motiviranosti, čutijo dovolj močne vzpodbude, na podlagi katerih širijo svoje obzorje.

Kot vidimo, ima motivacija v procesu šolanja oziroma izobraževanja nedvomno izredno pomembno vlogo, še posebej pri vseživljenjskem učenju.

Empirični del

Problem

Temeljni problem raziskave je bil ugotoviti stopnjo motivacije srednješolcev za nadaljnje šolanje (študij).

Hkrati pa me zanima še cel spekter parametrov, ki se neposredno oziroma posredno dotaknejo področja motivacije; učni uspeh dijakov po letnikih, razlogi za vpis na Srednjo zdravstveno šolo, vzpodbude za učenje in delo v šoli itn.

Rdeča nit raziskave je torej stopnja zainteresiranosti oziroma motiviranosti dijakov za nadaljnje šolanje, na katero močno vpliva stopnja storilnostne motivacije in še vrsta drugih dejavnikov. Večja ko je potreba po dobro opravljenem delu (v našem primeru po izobraževanju), in večja ko je težnja po uspehu, boljši so šolski rezultati in večji je interes za nadaljnje šolanje. Predvidevam, da je motivacija za nadaljnje šolanje v pozitivni korelaciji s stopnjo storilnostne motivacije.

Subjekti

Anketirala sem 94 srednješolcev, ki sem jih razvrstila v štiri raziskovane skupine. Prva skupina so bili predstavniki tretjih letnikov (45 učencev), drugo skupino so zastopali dijaki četrth letnikov (49 učencev), nadalje, tretjo skupino predstavljajo maturantje (40 učencev), in pa četrto skupino, dijaki, ki se izobražujejo v programu z zaključnim izpitom (54 učencev). Pri raziskavi sta sodelovala dva oddelka tretjih in dva oddelka četrth letnikov.

Iz slednjega je razvidno, da me je zanimala dvojna primerjava, in sicer:

1. Primerjava rezultatov med tretješolci in četrtošolci,
2. Primerjava rezultatov med dijaki, ki se izobražujejo v programu z maturo ter v programu z zaključnim izpitom (ZI), predstavljena v članku.

Vsi sodelujoči anketiranci so bili dijaki Srednje zdravstvene šole v Novem mestu.

Na splošno je razmerje med moškimi in ženskami 10 proti 84, njihova povprečna starost pa je nekje med osemnajst in devetnajst let. V štirih razredih sem zasledila deset fantov, iz česar lahko sklepam na še vedno močno prisotno feminizacijo poklica medicinske sestre oziroma zdravstvenega tehnika.

Za dijake Srednje zdravstvene šole v Novem mestu sem se odločila iz preprostega razloga. Kot raziskovalna skupina so se mi zdeli primernejši dijaki srednje tehniške šole kot pa dijaki, ki se izobražujejo v gimnazijskem programu. Statistično je dokazano, da je ravno pri gimnazijcih najvišji odstotek pri vpisu na univerzitetni študij, kar je popolnoma razumljivo, saj po končani srednji šoli nimajo nobenega poklica. Tako sem sklepala, da bo pri profilu zdravstveni tehnik ta odstotek nekoliko nižji, saj si po končanem srednješolskem izobraževanju pridobijo naziv zdravstveni tehnik in imajo možnosti za zaposlitev že po srednji šoli.

Nedvomno pa je eden od razlogov tudi ta, da sem sama obiskovala ravno to srednjo šolo.

Pripomočki – anketni vprašalnik

Kot pomoč za izvedbo raziskave je bil anketni vprašalnik, ki je vsebinsko razdeljen na dva dela.

Prvi del sem oblikovala samostojno in je sestavljen iz 19 vprašanj, ki so predvsem vprašanja zaprtega tipa (odgovori so podani), le eno vprašanje je odprtega tipa (omogoča razlago lastnega odgovora). Ta del se nanaša na učni uspeh in učenje, na vzpodbude za učenje in delo v šoli, vključuje tudi razloge za vpis na Srednjo zdravstveno šolo ter na samo motivacijo za nadaljnje izobraževanje.

Drugi del ankete pa predstavlja Costellov vprašalnik storilnostne motivacije. Costello je na osnovi svojega vprašalnika s faktorjsko analizo izločil dva faktorja storilnostne motivacije. Prvi se nanaša na potrebo po doseganju uspeha z lastnim trudom, oziroma na težnjo po dobro opravljenem delu. Drugi faktor pa vključuje potrebo po doseganju uspeha kot takega, ne glede na vloženo delo (težnja po uspehu).

Vprašalnik vsebuje 24 vprašanj; prvih 10 vprašanj se nanaša na faktor I, ostalih 14 pa na faktor II.

Subjekti so imeli pri odgovoru na vsako vprašanje dve možnosti: odgovoriti z «da» ali z «ne». Vprašanja sem vrednotila po navodilu za vrednotenje. Vsak odgovor, izbran po ključu, je dobil eno točko. Za izpolnjevanje ankete sem predvidela petnajst minut, kar je povsem zadostovalo, saj so bila vprašanja dovolj konkretna, odgovori pa dovolj eksaktni.

Rezultati in ugotovitve – program matura / program zaključni izpit

Tab. 1. Spol

Spol	Matura	%	Zaključni izpit	%
Moški	4	10	6	11
Ženski	36	90	48	89

Tab. 2. Izobraževalni program

Izobraževalni program	Matura	%	Zaključni izpit	%
Matura	40	100	0	/
Zaključni izpit	0	/	54	100

Ugotovitve:

Vidimo, da je za dijake Srednje zdravstvene šole v Novem mestu program z ZI privlačnejši, saj so razredi številčnejši kot v programu z maturo. Iz tega lahko sklepamo, da se bo večina, ki namerava nadaljevati šolanje, odločala za visoke strokovne šole (zadostuje ZI), medtem ko tisti najboljši, v programu z maturo, razmišljajo tudi o univerzitetnem izobraževanju.

Tab. 3. Učni uspeh po letnikih

Učni uspeh po letnikih	Matura								Zaključni izpit							
	zd	%	db	%	pd	%	odl	%	zd	%	db	%	pd	odl	%	
1. letnik	2	5	14	35	22	55	2	5	10	19	31	57	13	24	0	
2. letnik	1	2,5	9	22,5	18	45	12	30	11	20	29	54	13	24	1	
3. letnik	1	5	8	36	8	36	5	23	2	7	16	59	8	30	1	

Ugotovitve:

Če analiziramo učni uspeh maturantov, ugotovimo lepe rezultate. Ker sem anketirala dva maturitetna razreda (3. in 4. letnik), bom za primerjavo vzela samo učni uspeh ob koncu 1. in 2. letnika, in ne 3., ravno zato, ker tretješolci težko ob koncu prve ocenjevalne konference natančno predvidijo končni učni uspeh. Zato tukaj podatek tretješolcev manjka (procenti, ki so navedeni, so od četrtošolcev).

Pri uspehu vidimo, da so se za program matura odločali boljši učenci, ki jim šola ne dela težav. To so tudi potencialni kandidati za nadaljnje šolanje. Lahko jih opredelimo kot skupino dijakov, ki vedo, kaj hočejo. Predvidevam, da je ravno ta skupina dijakov za nadaljnje šolanje močno motivirana.

Tudi v programu z ZI sem dobila rezultate, ki so razumljivi in me ne presenečajo. Učni uspeh je pri teh učencih slabši. Delež prav dobrih in odličnih je nizek, prevladujejo predvsem dobri in zadostni učenci. To je skupina dijakov, kjer je motivacija za učenje in delo v šoli nižja. Po rezultatih sodeč vidimo, da se v učno snov ne poglobijo, temveč so z ocenami hitro zadovoljni. Menim, da gre za problem premajhne motiviranosti za boljše dosežke pri učenju, saj pri sposobnostih ne bi smelo biti večjih odstopanj.

Tab. 4. Najtežji predmeti

Najtežji predmeti	Matura	%	Zaključni izpit	%
Matematika	19	27,1	16	18
Tuj jezik (angleški, nemški)	15	21,4	20	22,5
Biologija	9	12,8	8	9
Osnove kliničnih predmetov	7	10	33	37
Kemija	7	10	/	/
Slovenski jezik in književnost	5	7,1	10	11,2
Zdravstvena nega	5	7,1	/	/
Praktični pouk	2	2,9	/	/
Psihologija	1	1,4	2	2,2

Ugotovitve:

Dejstvo je, da je maturitetni program zahtevnejši, na višji ravni in od dijakov pričakuje večjo angažiranost kot program z ZI.

Pri oddelkih z maturo sem pogosto zasledila opombo, v smislu, da so strokovni predmeti preobsežni in dijakom onemogočajo, da bi se kakovostno pripravljali na maturo.

Tab. 5. Medsebojno sodelovanje in izmenjavanje izkušenj

Medsebojno sodelovanje in izmenjavanje izkušenj	Matura	%	Zaključni izpit	%
Vedno	6	15	8	15
Pogosto	25	62,5	41	76
Redko	8	20	5	9
Nikoli	1	2,5	0	/

Ugotovitve:

Ugotavljam, da so dijaki v programu z ZI bolj kolegijski in njihovo sodelovanje je večje. Tudi pri maturantih je medsebojna pomoč dovolj visoka, vendar nižja kot pri kolegih. Mogoče je vzrok v večji individualnosti, boljšem učnem uspehu in bolj izraženi tekmovalnosti.

Tab. 6. Ali je dovolj časa za učenje

Ali je dovolj časa za učenje	Matura	%	Zaključni izpit	%
Da, vedno	0	/	4	7,4
Večinoma dovolj	20	50	17	31,4
Včasih da, včasih ne	19	47,5	32	59,3
Nikoli	1	2,5	1	1,9

Ugotovitve:

Za diskusijo teh rezultatov bi potrebovala še podatke kot so: katere učne tehnike oziroma metode uporabljajo dijaki pri učenju, učni stil oziroma način učenja, zanimive so tudi učne navade ter ostali dejavniki učenja. Iz rezultatov sklepam, da so maturantje boljši organizatorji pri učenju, kar se odraža v racionalnejši razporeditvi časa ter v boljšem učnem uspehu.

Tab. 7. Kdaj se najlažje učite

Kdaj se najlažje učite	Matura	%	Zaključni izpit	%
Popoldne	22	55	27	50
Zvečer	12	30	16	30
Ponoči	4	10	5	9
Med vikendom (sobota, nedelja)	2	5	6	11

Ugotovitve:

Mogoče se zdi zgornje vprašanje na prvi pogled nepomembno, kar seveda ni res. Znanstveniki so ugotovili, da je celoten uspeh učenca v šoli skupek različnih dejavnikov, in najustreznejši čas za učenje je zagotovilo med njimi. Pomembno je, da vsak posameznik s samoopazovanjem ugotovi, kdaj sta njegova koncentracija in motivacija najvišji ter se temu terminu tudi čim bolj prilagodi.

Tab. 8. Razlogi za vpis v srednjo zdravstveno šolo

Razlogi za vpis v srednjo zdravstv. šolo	Matura			Zaključni izpit								
	1*	%	2*	3*	%	1*	%	2*	%	3*	%	
Starši	35	87,5	3	7,5	2	5	49	91	4	7	1	2
Štipendija ali pokojnina	38	95	1	2,5	1	2,5	50	92	2	4	2	4
Promocija šole	22	55	17	42,5	1	2,5	18	33,3	31	57,4	5	9,3
Prijatelji	33	82,5	7	17,5	0	/	50	93	4	7	0	/
Nisem imel-a pogojev za vpis na drugo srednjo šolo	38	95	2	5	0	/	50	92,6	1	1,8	3	5,5

Razlogi za vpis v srednjo zdravstv. šolo	Matura						Zaključni izpit					
	1*	%	2*	%	3*	%	1*	%	2*	%	3*	%
Vedno sem si želel-a biti zdravstveni tehnik	15	37,5	18	45	7	17,5	8	15	16	30	30	55
Nadaljnji študij	9	22,5	18	45	13	32,5	8	15	31	57	15	28
Boljše poklicne možnosti	12	30	20	50	8	20	14	26	33	61	7	13
Več znanja in izobrazbe	11	27,5	18	45	11	27,5	5	9	34	63	15	28
Odločila je lokacija šole	28	70	10	25	2	5	48	89	4	7	2	4
Priporočila znancev ter dober sloves šole nasploh	27	67,5	11	27,5	2	5	20	37	27	50	7	13
Stroški šolanja	33	82,5	5	12,5	2	5	50	93	3	5	1	2

Opomba: 1 * – nepomembno, 2 * – pomembno, 3 * – najbolj pomembno

Ugotovitve:

Ugotavljam, da so za maturante v celotnem seštevku najpomembnejši razlogi kot so: *zaradi nadaljnega študija, zaradi boljših poklicnih možnosti ter zaradi več znanja in izobrazbe*. Vsi ti razlogi, še posebej zadnji, ki se odlikuje z visoko stopnjo notranje motiviranosti, so povezani z visoko storilnostno motivacijo in željo po šolski uspešnosti.

Tudi pri dijakih, ki se izobražujejo v programu z ZI so se izkazali kot najpomembnejši razlogi tisti, ki jih navajam že zgoraj, dodala bi samo razlog *vedno sem si želel-a biti zdravstveni tehnik*. Lahko sklepamo, da bodo dijaki iz programa ZI najverjetneje ostali v sami stroki zdravstvene nege, saj jih to veseli.

Tab. 9. Nadaljevanje izobraževanja po končani srednji šoli

Nadaljevanje izobraževanja po končani srednji šoli	Matura	%	Zaključni izpit	%
Da	40	100	49	91
Ne	0	/	5	9

Ugotovitve:

Zainteresiranost za nadaljnje šolanje je torej izredno visoka. Dobljene rezultate si lahko razlagamo kot dejstvo, da je poklic zdravstveni tehnik pri nas še vedno podcenjen. Medicinska sestra je pri svojem delu močno odvisna od zdravniškega osebja. To jo pogosto postavlja v podrejeni položaj in ji vsiljuje naporno vlogo koordinatorja med zdravnikom in bolnikom.

Kot posebno problematiko poklica lahko izpostavimo slabe plače, izredne psihične in fizične obremenitve ter delo v izmenah. Za marsikaterega učenca so to dovolj tehtni razlogi in se rajši odloči za nadaljevanje šolanja po zaključku srednje šole kot pa za delovno razmerje.

Tab. 10. Vzpodbude k nadaljnemu izobraževanju

Vzpodbude k nadaljnem izobraževanju	Matura	%	Zaključni izpit	%
Vedoželjnost	4	10	1	2
Tekmovalnost z drugimi in s samim seboj	0	/	0	/
Želja in veselje do učenja	1	2,5	2	4
Pridobiti si čim višjo izobrazbo	25	62,5	17	35
Možnost boljše zaposlitve	8	20	26	53
Pridobiti željeni poklic in doseči zadovoljstvo	1	2,5	3	6
Pridobitev znanja o živalih	1	2,5	/	/

Ugotovitve:

Najpomembnejši vzpodbudi, tako pri prvih kot pri drugih, sta čim višja izobrazba ter boljša zaposlitev. Notranji motivacijski dejavniki so dobili najnižji delež, vendar je le notranja motivacija tista prava, ki vodi posameznika v širino in globino. Za to so potrebni impulzi iz okolja, ustrezna vzgoja in sposobnosti.

Tab. 11. Ali že več kje se boš zaposlil-a po končani srednji šoli

Ali že več kje se boš zaposlil-a po končani srednji šoli?	Matura	%	Zaključni izpit	%
Natančno vem	/	/	1	20*
Nisem še prepričan-a	/	/	4	80*
Sploh ne vem	/	/	0	/

Opomba: * 20 % tistih, ki so na vprašanje 9 odgovorili z NE

Ugotovitve:

Vprašanje v zvezi z zaposlitvijo po končani srednji šoli je bilo namenjeno tistim petim učencem iz programa z zaključnim izpitom, ki ne nameravajo nadaljevati s šolanjem na fakulteti oziroma na visoki strokovni šoli.

Maturantje na zgornje vprašanje niso odgovarjali, ker vsi nameravajo nadaljevati s šolanjem.

Tab. 12. Vpliv dobre šolske ocene

Vpliv dobre šolske ocene	Matura	%	Zaključni izpit	%
Spodbudi me, da se še bolj trudim	16	40	28	52
Sem zadovoljen-a	23	57,5	26	48
Vseeno mi je, saj sem jih navajen-a	1	2,5	0	/

Ugotovitve:

Pri maturantih, ki so bolj zreli in «odrasli», opazimo, da je šolska ocena sicer zelo pomemben motivacijski dejavnik, vendar obstajajo še močnejši moti-

vacijski dejavniki, ki izhajajo iz njih samih, ne pa iz okolja.

Pri dijakih z ZI pa je šolska ocena še vedno na prvem mestu, tako, da lahko govorimo o dominantnosti zunanje motivacije.

Tab. 13. Vpliv slabe šolske ocene

Vpliv slabe šolske ocene	Matura	%	Zaključni izpit	%
Priznam si, da se nisem dovolj učil-a	17	42,5	23	42,6
Me ne prizadene in poskušam znova	7	17,5	15	27,7
Me razjezi	16	40	15	27,7
Sram me je	0	/	1	1,9

Ugotovitve:

Menim, da je odgovor, ki je dobil največji delež, tudi najboljša rešitev. Ko dobi učenec slabo oceno, je najboljše, da jo sprejme kot kritiko do samega sebe; neučinkovito je iskanje vzroka v drugih. Potrebna je temeljita analiza samega sebe, še posebej, če se slabe ocene vrstijo ena za drugo. Ali so temu vzrok nepravilne učne navade, premajhna koncentracija ali površna obravnava snovi, in še bi lahko naštevali.

Zelo pomembna je tudi reakcija, kako posameznik slabo oceno sprejme. Osebe, ki ob slabih rezultatih preveč burno odreagirajo, se pogosto ob resnih življenjskih problemih »zlomijo«.

Tab. 14. Če doživim v šoli večji neuspeh, se še bolj poglobim v učenje

Če doživim v šoli večji neuspeh, se še bolj poglobim v učenje	Matura	%	Zaključni izpit	%
Da	19	47,5	45	83
Ne	21	52,5	9	17

Ugotovitve:

Zanimivo je razmerje odgovorov, ki sem jih dobila pri trditvi: «Če doživim v šoli večji neuspeh, me ta dodatno stimulira in se še bolj poglobim v učenje».

Rada bi poudarila, da takšnih rezultatov nisem pričakovala. Raziskovalci ugotavljajo, da pri osebah z visoko totalno storilnostno motivacijo neuspeh motivacijo poveča. Potemtakem bi morali biti ravno dijaki, ki se izobražujejo v programu z ZI tisti, kjer je storilnostna motivacija višja, vendar pozneje ugotavljam, da ni tako.

Mogoče je razlog v tem, da strokovnjaki govorijo o **totalni storilnostni motivaciji**, ki vključuje več dejavnikov, medtem ko pri svoji raziskavi ugotavljam samo dva dejavnika storilnostne motivacije: potrebo po doseganju uspeha z lastnim trudom (težnja po dobro opravljenem delu) ter potrebo po doseganju uspeha kot takega, ne glede na vloženo delo (težnja po uspehu).

Tab. 15. Kaj te motivira za učenje in delo v šoli

Kaj te motivira za učenje in delo v šoli	Matura	%	Zaključni izpit	%
Pohvale in spodbude staršev oziroma učitelja	18	45	21	38,8
Če nimam nezadostnih ocen, od staršev dobim nekaj denarja	1	2,5	2	3,7
Učim se skupaj s prijateljem, zato ne smem zatajiti	1	2,5	2	3,7
Važno je le, da izdelam; uspeh ni pomemben	3	7,5	8	14,8
Moj uspeh bo nadpovprečen; hočem biti glavni-a v razredu	1	2,5	0	/
Enostavno moram početi nekaj (zanimivega); to je to (Preveč sem častihlepen), zato moram imeti soliden učni uspeh	2	5	13	24,1
Nisem motiviran-a	7	17,5	5	9,2
Upanje, da bo enkrat boljše	1	2,5	0	/
Doseči cilj – vpis na fakulteto	1	2,5	0	/
Učim se, ker hočem iti stran od tega poklica	3	7,5	1	1,9
Motivira me matura	1	2,5	0	/
Šport, s katerim se ukvarjam	0	/	1	1,9
Uresničitev svojih želja in ciljev	0	/	1	1,9

Ugotovitve:

Ugotavljal sem tudi motivacijske dejavnike za učenje in delo v šoli. Tako pri maturantih kot pri dijakih v programu z ZI, je prevladala zunanja motivacija – spodbude, ki prihajajo od zunaj.

Ugotavljam, da je pri maturantih motivacija višja kot v programu z ZI. Pri prvih igra pomembno vlogo soliden učni uspeh, saj si «ne smejo» privoščiti slabih rezultatov. Menim, da je pri maturantih notranja motivacija izrazitejša kot pri dijakih v programu z ZI. Večini le-teh se zdi šolanje še daleč od zanimivega; torej ni notranjih vzpodbud oziroma zanimanja. Pri njih se čuti določena mera naveličanosti. Tudi 15 % dijakov, ki jim uspeh ni pomemben, kaže na visoko stopnjo brezbržnosti in nezainteresiranosti.

Tab. 16. Uresničitev svojih namenov v zvezi z izobraževanjem

Uresničitev svojih namenov v zvezi z izobraževanjem	Matura	%	Zaključni izpit	%
1 – imam malo upanja	0	/	0	/
2 – upam	2	5	3	6

Uresničitev svojih namenov v zvezi z izobraževanjem	Matura	%	Zaključni izpit	%
3 – verjetno	10	25	13	24
4 – sigurno	16	40	25	46
5 – prepričan sem, da bom	12	30	13	24

Ugotovitve:

V programu z ZI je veliko učencev, ki niso tako gotovi, da bodo realizirali načrte v zvezi s šolanjem (24 %). Verjetno je takšen rezultat posledica prevelikih pričakovanj. Iz slednjega sklepam, da je visok delež pri odločitvi v zvezi z nadaljevanjem šolanja preveč optimističen.

Če so bili srednješolci pri odgovarjanju iskreni in so obkrožili stopnjo 4 ali 5 na osnovi dosedanjih uspehov v šoli, potem je delež potencialnih kandidatov za študij precej visok.

Tab. 17. Ali si v družini prvorojenec(ka) ali edinec(ka)

Ali si v družini prvorojenec(ka) ali edinec(ka)	Matura	%	Zaključni izpit	%
Da	21	52,5	24	44
Ne	19	47,5	30	56

Ugotovitve:

Ugotavljam, da obstaja povezava med prvorojenci ali edinci ter boljšim učnim uspehom. Pri maturantih sem izračunala povprečno oceno skoraj 4, pri dijakih, ki se izobražujejo v programu z ZI, pa je povprečna ocena pričakovano nižja – 3,2.

Očitno so prvorojenci ali edinci deležni večje pozornosti in angažiranosti s strani staršev, kar se pozitivno odraža pozneje v življenju. Gre za tesno povezovalo vzgoje, vplivov okolja ter oblikovanja osebnostne strukture.

Tab. 18. Ali prejemaš štipendijo

Ali prejemaš štipendijo	Matura	%	Zaključni izpit	%
Da	20	50	23	43
Ne	20	50	31	57

Ugotovitve:

Odstotek dijakov, ki prejema štipendijo, se mi zdi precej višji, kot sem pričakovala. Verjetno štipendije niso tako visoke, vendar so kljub temu dodatna stimulacija za šolo ter razbremenitev za starše.

Tab. 19. Se ti zdi, da je znanje v družbi dovolj cenjeno

Se ti zdi, da je znanje v družbi dovolj cenjeno	Matura	%	Zaključni izpit	%
Da	13	32,5	17	31
Ne	27	67,5	37	69

Ugotovitve:

Srednješolci so si enotni, ko pravijo, da znanje v družbi ni cenjeno. Z zgornjo trditvijo se tudi sama strinjам, saj je pri nas veliko mladih intelektualcev, ki so nezaposleni, ali zaradi zasedenih delovnih mest, delajo tudi na področjih, ki za njih niso prioriteta.

Nemara pa se je za odgovor ne odločilo veliko srednješolcev tudi zaradi nevhvaležnega položaja medicinske sestre v zdravstveni hierarhiji. Čeprav je poklicna hierarhija prisotna skoraj v vseh panogah, je v zdravstveni stroki še posebej izrazita.

Medicinski sestri bi bilo potrebno zagotoviti zadosten ugled, ustrezno mesto v zdravstveni hierarhiji, moralno podporo v najbolj napornih trenutkih in spoštovanje njenih prizadevanj za bolnikovo / varovančevo blagostanje.

Grafični prikaz aritmetične sredine in standardne deviacije za storilnostno motivacijo

Rezultati storilnostne motivacije: program matura / program zaključni izpit.

Tab. 20. Prikaz rezultatov aritmetične sredine za faktor I in faktor II

Storilnostna motivacija	Aritmetična sredina (matura)	Aritmetična sredina (zaključni izpit)
Faktor I	5,93	5,07
Faktor II	6,98	6,46
Σ	12,91	11,53

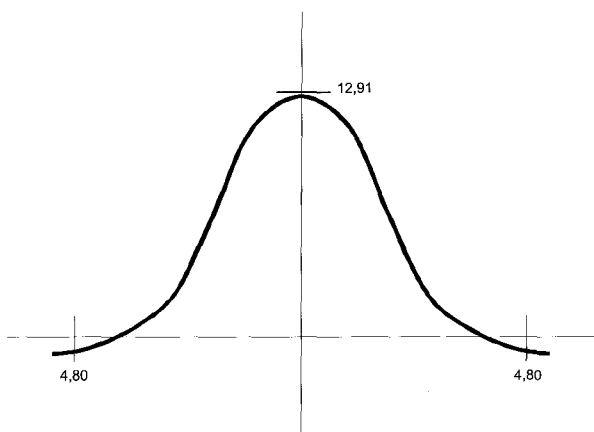
Tab. 21. Prikaz rezultatov standardne deviacije za faktor I in faktor II

Storilnostna motivacija	Standardna deviacija (matura)	Standardna deviacija (zaključni izpit)
Faktor I	2,29	2,77
Faktor II	2,51	2,45
Σ	4,80	5,22

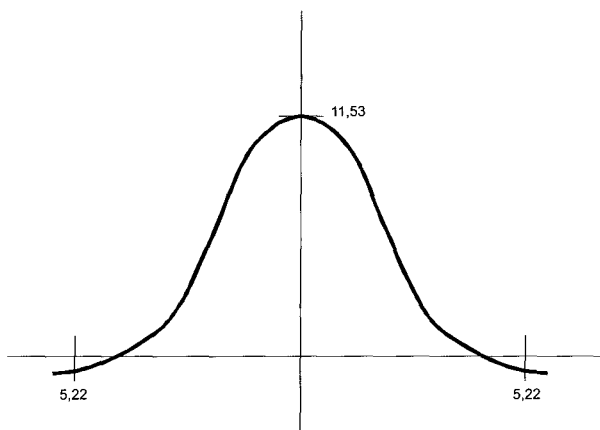
Ugotovitve:

Povprečna storilnostna motivacija pri maturantih je dosti višja (12,91) kot pri dijakih v programu z zaključnim izpitom (11,53). Rezultati so pokazali, da so dijaki, ki obiskujejo program z ZI bolj heterogena skupina, saj pri njih stopnja storilnostne motivacije dosti bolj variira (5,22).

Slednje se je izkazalo tako pri faktorju I kot pri faktorju II, kjer je povprečna vrednost obeh, višja pri maturantih, večja odstopanja v variabilnosti pa sem zasledila pri potrebi po dobro opravljenem delu; in sicer pri maturantih je odstopanje od povprečja manjše (2,29), medtem ko je v programu z ZI več subjektov z nadpovprečno in podpovprečno izraženo potrebo po dobro opravljenem delu, manj pa jih je zgoščenih okrog sredine (2,77). Pri faktorju II oziroma težnji po uspehu pa so razlike v odklonu minimalne.

Graf 1. Normalna porazdelitev (Gaussova krivulja) storilnostne motivacije (faktor I + faktor II) pri dijakih, ki se izobražujejo v programu z maturo.

Graf 2. Normalna porazdelitev (Gaussova krivulja) storilnostne motivacije (faktor I + faktor II) pri dijakih, ki se izobražujejo v programu z zaključnim izpitom.

Sklep

Raziskava storilnostne motivacije pri srednješolcih je bila narejena, da bi ugotovili stopnjo motiviranosti dijakov za nadaljnje šolanje. Zato je bila stopnja storilnostne motivacije tretješolcev (dijakov v programu z maturo) primerjana s stopnjo motivacije pri četrtošolcih (pri dijakih v programu z zaključnim izpitom).

Izkazalo se je namreč, da so želje in motivi v zvezi z nadaljevanjem šolanja izrazito visoki tako pri tretješolcih in četrtošolcih kot tudi pri dijakih, ki se šolajo v programu z maturo in z zaključnim izpitom. Pri obeh primerjavah se je izkazalo, da prevladujejo zunanji motivacijski dejavniki, edino pri maturantih sem zasledila nekoliko višjo notranjo motiviranost.

Očitno je motivacija za nadaljnje šolanje, predvsem pa za učenje, vseeno višja pri maturantih kot pri dijakih v programu z zaključnim izpitom, kar je razvidno tudi iz boljšega učnega uspeha.

Tudi stopnja storilnostne motivacije podpira zgornjo trditev. Maturanti so bolj homogena skupina, saj sta težnja po dobro opravljenem delu in težnja po uspehu dosegli dosti višjo vrednost in manj variirata kot pri dijakih v programu z zaključnim izpitom.

Ugotavljam, da pri srednješolcih prevladujejo predvsem zunanji motivi, medtem ko na samo znanje trenutno bolj malo mislijo. Velika večina srednješolcev želi nadaljevati s šolanjem in si na ta način zagotoviti boljši družbeni položaj. Iz rezultatov sodeč so pri njih v ospredju določeni objektivni cilji, medtem ko so na vedoželjnost v tem prehodnem obdobju pozabili.

Verjetno bi bili rezultati nekoliko drugačni in transparentnejši, če bi pri raziskavi zajela večji vzorec dijakov, zato imajo moje ugotovitve delno omejeno veljavnost.

Na vseh področjih, tako tudi pri izobraževanju je čutiti napredek in spremembe. Dejstvo pa je, da si medicinske sestre niso zagotovile ustrezne avtonomije in da še vedno obstaja na področju izobraževanja medicinskih sester velik razkorak med Slovenijo in naprednimi deželami (Velika Britanija, države Beneluxa, Skandinavske dežele, itn.).

Literatura

1. Bevc M. Ekonomski pomen izobraževanja. Radovljica: Didakta, 1991.
2. Ferjan M. Poleg zanimanja za stroko in delavnosti so za uspeh potrebne tudi spodbude. Organizacija, 1998: 31.
3. Florjančič J, Možina S in sod. Kadri in informacijska tehnologija. Kranj: Moderna organizacija, 1987.
4. Gričar J. Vpliv informacijske družbe na organiziranost, zaposlenost in izobraževanje. Organizacija, 1997: 30.
5. Hoyer S. Zdravstveno izobraževanje v zdravstveni negi, 1993/94. Visoka šola za zdravstvo.
6. Jelenc Z. Vseživljenjsko izobraževanje in vseživljenjsko učenje. Ljubljana: Andragoški center Slovenije, 1998.
7. Jereb J. Informatika v pisarniškem poslovanju. Kranj: Moderna organizacija, 1989.
8. Jug J. Die Erwachsenenbildung Sloweniens in Rahmen des Europäischen Intergationsprozesses, Erwachsenenbildung in Österreich, 1993: 5.
9. Jug J. Evropski razvoj in prihodnost izobraževanja odraslih v Sloveniji. Organizacija in kadri, 1991: 24.
10. Jug J. Izobraževanje odraslih in Evropa 1992. V: Zbornik prispevkov. Ljubljana, 1990.
11. Jug J. Strpnost, izziv in priložnost za izobraževanje odraslih. Obrazovanje za tolerantnost. V: Zbornik radova. Rijeka, 1996.
12. Jug J. Uvod v raziskave izobraževanja (izbrana poglavja). Kranj: Moderna organizacija, 1987.
13. Kobal Palčič D. Poskus razlage dejavnikov učne uspešnosti skozi Eriksonovo teorijo psihosocialnega razvoja. Anthropos 1997.
14. Krajnc A. Izobraževanje naša družbena vrednota. Ljubljana: Delavska enotnost, 1977.
15. Krajnc A. Motivacija za izobraževanje. Ljubljana: Delavska enotnost, 1982.
16. Lamovec T. Eksperimentalni priročnik iz psihologije, motivacije, emocij, osebnosti in učenja. Ljubljana: Filozofska fakulteta, 1980.
17. Lamovec T. Psihologija motivacije. Ljubljana: Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani, oddelek za psihologijo, 1986.
18. Lipičnik B, Možina S. Psihologija v podjetjih. Ljubljana: DZS, 1993.
19. Lipužič B. Izobraževanje na razpotju. Ljubljana: Modrijan, 1996.
20. Marentič Požarnik B, Magajna L, Peklaj C. Izziv raznolikosti. Nova Gorica: Educa, 1995.
21. Musek J, Pečjak V. Psihologija. Ljubljana: DZS, 1994.
22. Musek J. Znanstvena podoba osebnosti. Ljubljana: Educy, 1993.

23. Pahor M. Raziskovanje na področju zdravstvene nege in zdravstvene vzgoje in uporabnost kvalitativnih metod. *Obzor Zdr N*; 1995: 29.
24. Pečjak V. Misliti, delati, živeti ustvarjalno. Ljubljana: DZS, 1987.
25. Pečjak V. Poti do znanja. Ljubljana: Cankarjeva založba, 1986.
26. Rečnik F. Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje (Globalna koncepcija razvoja vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 1991.
27. Valentinčič J. Nenehno izobraževanje. Ljubljana: Dopolna delavska univerza Univerzum, 1982.